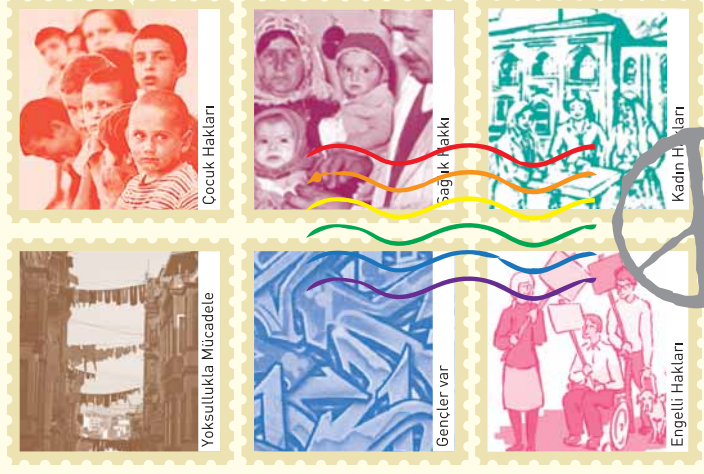

Gönderen

Sivil Toplum Kuruluşları

Sayın

Milletvekili

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Ankara

Mart 2010

Sayın Milletvekili

Biz aşağıda ismi bulunan sivil toplum kuruluşları, sivil oluşumlar ve girişimler olarak bir süreden beri kamu harcamalarını izliyoruz. TBMM’de sürdürölen bütçe görüşmelerinde milletvekilleri, farklı kamu idarelerinin bütçelerini inceliyorlar. Ancak, birçok idare üzerinden kaynak aktarılan “sosyal korumaya, çocuğa, gençliğe, engelliye yönelik harcamaları” bir arada izleyebilecekleri verilerin olmadığını gördük.

Biz bu konularda çalışan sivil toplum kuruluşları olarak; sosyal denge amacıyla uygulanan politikalara ayrılan kaynakların izlenmesinin, politikaların etkinliğinin ve alternatiflerinin tartışılabilmesi açısından kaçınılmaz olduğunu düşünüyoruz.

O nedenle, size yolladığımız bu mektupta, kamu kaynaklarından sosyal korumaya, çocuğa, gençliğe, eğitime, askeri harcamalara ne kadar pay ayrıldığına yönelik yaptığımız izlemenin sonuçlarını paylaşmak istiyoruz.

Umuyoruz ki, kamu harcamalarının çeşitli alanlar arasındaki dağılımının şeffaf olması, yıllar itibariyle izlenebilir olması, sizler tarafından TBMM’de yapılacak olan politika tartışmalarının daha etkin olmasına katkıda bulunur.

Kamu harcamalarına ilişkin yaptığımız izleme çalışmalarını, elde ettiğimiz sonuçları ve önerilerimizi bundan sonraki yıllarda da sizlerle ve kamuoyuyla paylaşacağız.

Saygılarımızla

Mektubu hazırlayan ve imzalayan kurumların
ismi mektubun sonunda yer almaktadır.

SOSYAL KORUMA ALANINDA YAPILAN KAMU HARCAMALARI

Türkiye’de sosyal güvenlik, sağlık, sosyal hizmetler ve sosyal yardımları içine alan sosyal koruma harcamalarının GSYH’ya oranları, 2009 Ocak ayında kanunlaşan bütçe çerçevesinde, yani krizden önce, % 11 olarak planlanmaktaydı. 2010 Ocak ayında kanunlaşan bütçe çerçevesinde ise, GSYH’daki daralma nedeniyle, oran % 13’e yükselmiştir (Tablo 1). Kriz nedeniyle sosyal koruma harcamalarının düşürülmemiş olması çok önemlidir.

Ancak bu oran birçok ülkenin sosyal koruma harcamalarının GSYH oranına bakıldığında oldukça düşük kalmaktadır. En son yayınlanmış Eurostat verilerine göre AB(27) ülkelerinin sosyal koruma harcamalarının 2005 yılında GSYH’ya oranı % 25.2 civarındadır. Fransa % 29; Yunanistan % 23.8; Bulgaristan %

TÜRKİYE’DE 2009 YILINDA, SOSYAL GÜVENLİK, SAĞLIK, SOSYAL YARDIM VE HİZMETLERİNİ KAPSAYAN ‘SOSYAL KORUMA HARCAMALARI’NIN GSYH İÇİNDEKİ PAYI % 13’TÜR VE MUTLAKA ARTMASI GEREKİR.

27 AB ÜLKESİNİN SOSYAL KORUMA HARCAMALARININ GSYH’YA ORANI ORTALAMA % 26’DIR.

14.6; Çek Cumhuriyeti % 18; Estonya % 12.3; Litvanya % 13.9; Macaristan % 21.9; Polonya % 17.8; Romanya % 12.6 oranında sosyal koruma harcaması yapmaktadır. 2005 yılında Türkiye’ nin sosyal koruma harcamasının GSYH’ya oranı % 11 ile kısıtlıdır.

SOSYAL HİZMETLER VE SOSYAL YARDIMA YÖNELİK KAMU HARCAMALARI

Sosyal güvenlik, sağlık, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar gibi sosyal koruma harcamalarının alt kalemlerine baktığımızda, 2009 yılı için sigorta ve emeklilik ödemelerinin GSYH’ya oranı % 7.8; sağlık harcamalarının GSYH’ya oranı % 5 civarında olması planlandığı görülmektedir. Sosyal hizmetler ve sosyal yardıma ise GSYH’nın % 0.72’si kalmaktadır. % 0.72 oranına, sağlık harcamalarının içinde yer alan yeşil kart harcamalarının oranı olan % 0.58 eklendiğinde prim ödememiş yoksul kesime yönelik olarak yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmete yönelik harcamaların GSYH’ya oranı % 1.3 civarında olmaktadır (Tablo 2).

YOKSULLARA YÖNELİK SOSYAL YARDIM, SOSYAL HİZMETLER VE YEŞİL KART HARCAMALARININ GSYH İÇİNDEKİ PAYI SADECE % 1.3’DİR. BU ORAN ÇOK YETERSİZDİR.

Türkiye’deki sosyal koruma harcamalarının içinde, özellikle sosyal güvenlik kapsamında olan ya da sigortası olup işsiz kalmış olanlara yönelik harcamaların önemli bir yer tuttuğunu, prim ödememiş yoksul kesime yönelik harcamaların payının ise çok düşük kaldığını söylemek mümkündür. Sosyal koruma harcamaları içinde sosyal yardım harcamaları hem çok düşüktür, hem de yıllar içinde yetersiz artışlar öngörülmektedir. İşsizliğin, kayıt dışı çalışma oranının, çalışan yoksulluğunun, yoksulluk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve etnik farklılığa dayalı sosyal dışlanmışlığın yüksek olduğu bir ülkede sosyal ko-

ruma harcamalarının prim ödemeye dayalı ve formel sektörde çalışanlara yönelik olması varolan dengesizlikleri pekiştirecek bir durumdur.

Eurostat verilerine göre 2005 yılında, Türkiye’de transfer öncesi görelî yoksulluk oranı % 28, transfer sonrası görelî yoksulluk oranı % 25 olmaktadır. AB 25 için ise transfer öncesi görelî yoksulluk oranı oranı % 26 iken transfer sonrası % 16’dır. Türkiye’nin görelî yoksulluk oranı yüksekken, sosyal koruma harcaması AB ülkeleri arasında en düşüklerinden biridir. Diğer yandan yoksullukla mücadele için yapılan transferlerin etkisinin de düşük olduğu görülmektedir. Türkiye’nin yeni bir yoksullukla mücadele politikasına ihtiyaç duyduğu söylenebilir.

Avrupa Sosyal Şartı’nın uygulanmasını denetlemekle görevli Avrupa Sosyal Haklar Komitesi, Türkiye’ye ilişkin çeşitli yıllarda yazılmış gözlem sonuçları raporlarında istatistiki veri eksikliğinden, yardımların

bir hak olarak düzenlenmemiş olmasına, yürürlükteki sosyal yardım ve hizmetlerin yeterli olmamasından, kurumlararası koordinasyon eksikliğine, sosyal açıdan hizmete ihtiyaç duyanların ihmal edildiğinden, yoksulluk ve sosyal dışlanmayla mücadelede ulusal bir stratejinin eksikliğine kadar çeşitli eleştirilere yer vermektedir. Bu eleştirilere katılıyoruz.

Türkiye’deki sosyal koruma sisteminin en eksik halkalarından birisi, dünyada en yaygın olarak uygulanan

vergilerden sağlanan ve vatandaş olma hakkından kaynaklanan düzenli gelir desteğinin olmamasıdır ve bütçeden 2010, 2011 ve 2012 yılları için bu konuda ayrılan ya da ayrılması planlanan bir kaynak olmadığı görülmektedir. Türkiye’de yardımların yoksullara ulaştırılma yöntemi insanların muhtaç olduklarını kanıtlamak zorunda bırakılarak damgılanmaları, insanlık onurunu kırıcı olmakta ve insan hakkı ihlali düzeyine ulaşmaktadır.

**EUROSTAT VERİLERİNE
GÖRE,TÜRKİYE’DE SOSYAL
YARDIMLAR,
YOKSULLUK ORANINI DÜŞÜRMEKTE
ETKİLİ DEĞİLDİR.**

**İNSANLARIN DAMGALANMADAN,
ONURU KIRILMADAN,
VATANDAŞ OLMaktan KAYNAKLI,
DÜZENLİ ‘TEMEL GELİR DESTEĞİ’NİN
GELİŞTİRİLMESİNİN YOKSULLUK VE
SOSYAL DIŞLANMA İLE MÜCADELEDE
ÖNEMLİ OLDUĞUNU SAVUNUYORUZ.**

İŞSİZLİK SİGORTASI ALANINDAKİ KAMU HARCAMALARI

Türkiye’de İşsizlik Fonu çoğunlukla primlerle finanse edilen sosyal koruma sisteminin önemli bir bileşenidir. Yaşanan teknolojik gelişmeler ve yeni iş türlerinin de etkisiyle Türkiye’de ve dünyada işsizliğin daha fazla artacağı kabul görmektedir. Bu nedenle İşsizlik Fonu’nun hem amacına uygun şekilde hem de kapsamı geliştirilerek ve koşulları kolaylaştırılarak kullanılı-

**İŞSİZLİK FONU İŞSİZLİKLE MÜCADELE
VE SOSYAL KORUMA AMACI DIŞINDA
KULLANILMAMALI VE FONDAN
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNE
YAPILAN TRANSFERLERİN KULLANIMI
ŞEFFAF OLMALIDIR.**

ması gerekir. İşsizlik fonunda biriken para, başka yatırım/amaçlar için değil, sosyal koruma amaçlı kullanılmalıdır. İşsizlik Fonu'ndan Merkezi Yönetim Bütçesi'ne GAP'a yönelik olarak yapılan transferler işsizlik ve sosyal dışlanma ile mücadele amaçlı kullanılmalı ve şeffaf olarak izlenebilmelidir.

SAĞLIK ALANINDAKİ KAMU HARCAMALARI

Sağlık Bakanlığı, genel ve özel bütçeli idarelerin tüm sağlık harcamaları ve Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) prim ödeyenlere yönelik yaptığı sağlık harcamalarının toplamı bir tek kriz yılı olan 2009 yılında % 5'in üzerine çıkabilmiştir. Bu sağlık harcamalarının ancak onda biri yeşil kartlılara yönelik sağlık harcamalarıdır (Tablo 2). Genel Sağlık Sigortası çerçevesinde sağlık

**PRİM ÖDEYEMEME NEDENİYLE
ÖNEMLİ BİR KESİMİN TEMEL BİR
İNSAN HAKKI OLAN SAĞLIK HAKKINA
ULAŞAMAMA RİSKİNİ YÜKSEK
GÖRÜYORUZ.**

hakkından yararlanmak için prim ödemesi beklenmektedir. Geçici istihdam, düşük ücret, mevsimlik ve düzensiz gelir, tarımda kendi hesabına çalışma nedeniyle prim ödeyemeyen ya da geliri olmamasına rağmen değersiz gayrimenkul ve tarla sahibi olma nedeniyle primi devlet tarafından karşılanmayanların toplumun önemli

bir kesimini oluşturabileceklerini düşünüyoruz. Bu kesimin sağlık hizmetinden yararlanamayacak olmasını önemli bir sosyal sorun olarak görüyoruz.

Diğer önemli bir sosyal sorun ise sayıları 25 milyon olan 15 yaş üstü kadın nüfusunun içinden işgücüne katılmayanların oranının % 75 olması ve işgücüne katılmayan bu kadınların eş, çocuk ve babanın sosyal güvencesine bağımlı ya da tümüyle sistem dışında kalıyor olmalarıdır.

Sağlık harcamalarında ve Sağlık Bakanlığı'nın bütçesinde 2009 yılından sonra bir azalış öngörülmektedir (Tablo 1 ve 2). Türkiye'de sağlık harcamalarının GSYH'ya oranı ortalama % 4.5'tir. Dünya Sağlık

Öğütü'nün verilerine göre kişi başına kamu sağlık harcaması, 2006 yılında ve dolar olarak, Fransa'da 2,833; İran'da 406; Bulgaristan'da 443; Çek Cumhuriyeti'nde 1,309; Yunanistan'da 1,317; Macaristan'da 978; Polonya'da 636; Romanya'da 433; Türkiye'de 416 dolardır. Bu veriler Türkiye'de sağlık harcamaları ile ilgili bir sorun olduğunu göstermektedir.

**2009 YILINDA GSYH'YA ORANI % 5
OLAN SAĞLIK HARCAMALARININ
İÇİNDEN SADECE % 0.5'İ KORUYUCU
HİZMETLERE GİTMekte, % 4.5'İ İSE
İLAÇ VE TEDAVİ HİZMETLERİNE
GİTMEKTEDİR.**

**TÜRKİYE KİŞİ BAŞINA SAĞLIK
HARCAMASI AÇISINDAN
AVRUPA'DA EN SON SIRADA İKEN
SAĞLIK BAKANLIĞI VE SAĞLIK
HARCAMALARINDA 2009 YILINDAN
SONRA AZALMA PLANLANMASINI
DOĞRU BULMUYORUZ.**

Ayrıca, Türkiye'de sağlık harcamalarının koruyucu hizmetler ve tedavi hizmetleri arasındaki dağılım çok çarpıktır. Tablo 2'de görüldüğü gibi 2009 yılında sağlık harcamaları % 5'tir ve % 3.35 oranındaki sağlık harcaması SGK tarafından yapılan ilaç ve tedavi harcamalarıdır. Geri kalan % 1.65 esas olarak Sağlık Bakanlığı ta-

rafından yapılan sağlık harcamasıdır. Sağlık Bakanlığı'nın harcamalarının % 71'i Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, % 29'u da Temel Sağlık Hizmetleri ve diğer genel müdürlüklere ayrılmış olduğu ödenek cetvellerinden görülebilmektedir. Bu durumda 2009 yılında GSYH'ya oranı % 5 olan sağlık harcamasının içinden sadece % 0.5'in koruyucu hizmetlere ayrıldığını hesaplayabiliyoruz. % 4.5'i ise ilaç ve tedavi hizmetlerine gitmektedir. Bu dağılım, sağlık harcamalarında önemli bir çarpıklığı işaret etmektedir.

**TÜRKİYE'DE SAĞLIK HARCAMALARI
MUTLAKA KORUYUCU HİZMETLERİN
PAYI YÜKSELTİLECEK ŞEKİLDE
ARTIRILMALIDIR.**

İhmal edilen ve harcaması kısıtlanan her koruyucu sağlık hizmeti katbekat yükselerek tedavi harcamasını artırdığı bilinmektedir.

ÇOCUĞA YÖNELİK KAMU HARCAMALARI

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin 2003 yılı 34 no'lu oturumunda yayınladığı Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin uygulanmasına ilişkin genel tedbirlerde belirtildiği gibi: ... *Devletlerin, sosyal sektöre ve bunun içerisinde çocuklara doğrudan ya da dolaylı tahsis ettiği ulusal ve diğer bütçeyi belirleyebilmesi gerekir; bunu yapmadığı sürece, hiçbir Devlet, çocukların ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını Sözleşme'nin 4. Maddesi altındaki "eldeki kaynakları olabildiğince geniş tutarak" yerine getirme yükümlülüğüne göre gerçekleştirdiğini söyleyemez...*

Türkiye'de çocuğa yönelik harcama yapan idarelerin önemli bir bölümü bu harcamaları ayrı olarak tutmaktadır. Biz 0-18 yaş grubuna yönelik kamu tarafından verilen hizmetleri ve harcamaları izlerken sosyal hizmetler ve sosyal yardım; sağlık hizmetleri ve adalet hizmetlerini dikkate alarak ayırtırma yapmaya çalıştık. 2008 yılı için gerçekleşmiş sosyal hizmetler ve sosyal yardım hizmetleri 2,069,403,125 TL; en yüksekini tahmin edebildiğimiz sağlık hizmetleri 7,948,265,779 TL, ve adalet hizmetleri 193,415,387 TL olmak üzere tüm bu kurumların toplam çocuğa yönelik harcamaları 10,211,084,291 TL çıkmaktadır. Bu harcamanın GSYH'ya oranı % 1.07'dir (Tablo 3). Okul öncesi, ilk ve ortaöğretim harcamaları ise 2008 yılı için 19,855,766,000 TL'dir.

**NÜFUSUN % 38'İ ÇOCUK OLDUĞU
HALDE 2008 YILINDA SAĞLIK,
SOSYAL HİZMETLER - SOSYAL
YARDIMLAR VE ADALET HİZMETLERİ
ÇERÇEVESİNDE ÇOCUĞA AYRILAN
BÜTÇENİN GSYH'YA ORANI %1,07'DİR.
EĞİTİM HARCAMALARI EKLENDİĞİNDE
BU ORAN % 3'E ÇIKMAKTADIR.**

2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı verilerine göre, Türkiye nüfusunun % 38.34'ü (25,993,118 kişi) 18 yaşın altındadır. Ancak 2008 yılı verileri incelendiğinde, toplumun % 38'ini oluşturan çocuklar için eğitim dışı yapılan harcamaların oranı % 1.075 ile sınırlı kalmaktadır. Çocuk başına yapılan harcama 393 TL'dir. Kaldı ki, Türkiye OECD ülkeleri içinde çocuk yoksulluğunun en fazla olduğu ülkedir. Türkiye'de toplam çocuk nüfusunun % 24.6'si yoksulluk içinde yaşarken, bu oran OECD ülkeleri ortalaması ise % 12.4'tür.

SHÇEK ödenek cetvellerine göre, Çocuk Hizmetleri Dairesi ödeneği azalırken Sosyal Yardım Hizmetleri Dairesi ödeneği artmaktadır. SHÇEK 2010-2014 Stratejik Planında koruyucu önleyici hizmetlere öncelik verme modeliyle aile bütünlüğünün korunmasının ve kurum bakımı altındaki bireylerin kendi aileleri/yakınları yanında destekleme çalışmalarının destekleneceği belirtilmektedir. Stratejik Plana göre 2010'da ailesi yanında desteklenen 22,000 çocuk varken 2014'te bu rakamın 34,000'e çıkacağı belirtilmektedir. Ancak ailesi yanında desteklenen çocuk başına ayrılan bütçenin 2010'da yıllık 5,278 TL'den, 2014'te yıllık 4,151 TL'ye düşürülmesi öngörülmekte ve aile yanına döndürülen çocukların ailelerine yönelik rehberlik hizmeti için ayrılan bütçe ise 2010'da sadece yıllık çocuk başına 2.5 TL ve 2014'te yıllık 3.30 TL olarak planlanmaktadır.

Bakıma ihtiyaç duyan bireylerin öncelikle yaşadıkları ortamda kendilerine yeterli hale gelmesi için tedbir almak sosyal hizmetlerin gereğidir ve özellikle çocukların psiko-sosyal gelişimi açısından ailenin önemi ve işlevi kanıtlanmıştır. Ancak görünen harcama rakamlarıyla koruyucu önleyici hizmet modeline geçiş yapabilmek gerçekçi görünmemektedir. Kaynaklarda artış öngörülmekle birlikte, bu artışın sosyal yardım hizmetleriyle ilişkili olduğu açıktır. Planlanan strateji çerçevesinde sosyal hizmetlerin sosyal yardıma dönüştürülmesinden ve sosyal sorunların özel alana havalanarak çözülmeyle çalışılacağından yana endişe duymaktayız.

**ÇOCUKLARA YÖNELİK KORUMA
HİZMETLERİNİN AİLEYE YÖNELİK
SOSYAL YARDIM HİZMETİNE
DÖNÜŞMEMESİ GEREKTİĞİNE
İNANIYORUZ.**

Her ilde çocuk mahkemesi bulunmaması ve çocukların yargılama süresinin uzunluğu göz önüne alındığında ayrılan bütçenin oranı yetersizdir. Bu durum Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin 40. maddesi (*Devletlerin, kanunla ihtilaf halindeki çocuklar bakımından onlara özgü kanunlar, makamlar ve usuller belirleme yükümlülüğü bulunur*) ve Çocuk Koruma Kanunu'nun 25. maddesi ile (*Her il merkezinde çocuk mahkemesi kurulur*) çelişen bir durumdur.

Adli sicil istatistiklerine göre, çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerindeki yargılama sürelerine bakıldığında yargılama süresinin 2005 yılında 282 gün, 2006 yılında 332 gün, 2007'de ise 527 gün olması yargılama süresinin vahim bir şekilde arttığını göstermektedir. Öte yandan çocuk ağır ceza mahkemelerinde yargılama süresi ortalama 267 gün iken çocuk mahkemelerinde bu süre artmakta ve 326 gün olmaktadır. Bu süreyi yetişkin yargılaması ile karşılaştırdığımızda (ortalama 234 gün), çocuk yargılamasının çok daha uzun sürdüğü görülmektedir.

**2008 YILINDA ADALET BAKANLIĞI'NIN
TÜM GİDERLERİNİN SADECE % 1,04'Ü
TUTUKLU VE HÜKÜMLÜ ÇOCUKLAR
İÇİN VE % 0,74'Ü ÇOCUK
MAHKEMELERİ İÇİN HARCANMIŞTIR.**

TÜİK 2008 Yılı Nüfus Sayımı verilerine göre, 12-14 yaş grubundaki çocukların %11.3'ü çalışmaktadır. Ekim-Aralık 2006 verilerine göre ise 6-17 yaş grubundaki çocukların % 6'sı çalışma yaşamı içinde yer almaktadır. Türkiye'de 4857 sayılı İş Kanunu'nun 71. maddesine göre "Onbeş yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır". Ayrıca, Türkiye'nin de onayladığı Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 1973 tarih ve 138 sayılı Asgari Yaş Sözleşmesi, çocuk işçiliğinin etkili biçimde ortadan kaldırılmasını öngörmektedir.

Bu kanun ve sözleşmelere rağmen, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde yer alan ve 1991 yılında kurulmuş olan Çalışan Çocuklar Bölümü 2009 yılında Dezavantajlı Gruplar Daire Başkanlığı olarak yeniden yapılandırılmış ve 2008’de 20 kişi olan çalışma kadrosu 5’e düşürülmüştür. 2008 yılına kadar çocuklara yönelik yürütülen tüm proje ve programlar uluslararası ya da ulusal hükümet dışı kuruluşların fonlarından desteklenerek yürütülmüştür. 2008 yılında Çalışma Bakanlığı’nın kendi kaynaklarından çalışan çocuklara yönelik bütçe ayrılmadığı bildirilmiştir.

2008 YILINDA ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI BÜTÇESİNDEN ÇALIŞAN ÇOCUKLARA YÖNELİK BİR KAYNAK AYRILMADIĞI GÖRÜLMEKTEDİR. BU ALANA MUTLAKA KAYNAK AYRILMASI GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORUZ.

GENÇLİĞE YÖNELİK KAMU HARCAMALARI

Gençlerin güçlendirilmesine yönelik harcamaları izleyebilmek için gençliğin spor, toplumsal hayata katılım, barınma, eğitime destek, eğitimden işe geçişte destek kurumlarını dikkate aldık. Tüm bu kurumların harcamaları 2008 yılında 2,387,298,878 TL iken harcama 2009 yılında 3,143,090,232 TL olarak gerçekleşmiştir (Tablo 4). Tabloda görülen tüm kurumların toplam harcamaları temel alındığında, genç başına 2007 yılı için 137 TL, 2008 için 172 TL ve 2009 için tahmini harcama 226 TL’dir.

GENÇLİKLE İLGİLİ KAMU KURUMLARI 2008 YILINDA GENÇ BAŞINA 172 TL HARCAMA YAPMIŞTIR.

GSYH içinde, gençleri güçlendirmeye yönelik yapılan harcamaların payı, 2007 – 2009 yıllarında, sırasıyla % 0.2, % 0.2, % 0.3 olarak hesaplanabilmektedir. Bu oran, Türkiye’de söylemde çok önemseniyormuş gibi gözüken gençliğe kaynak ayrılmadığının göstergesidir. Bütçede gençlik yoktur. Gençliğe harcanan toplam bütçenin yaklaşık % 80’ini oluşturan Gençlik Spor Genel Müdürlüğü’nün ve YURTKUR’un harcamalarında 2010 ve 2011 yıllarında reel bir azalma öngörülmektedir.

GSYH içinde gençlerin güçlendirilmesine yönelik yapılan harcamaların artması gerekmektedir. Kamudaki diğer kurumların, bütçelerinde de gençlerin güçlendirilmesine yönelik yeni programların açılması ile artış sağlanmalıdır. Halbuki, bu oranın önümüzdeki 3 yıl daha da düşmesi öngörülmektedir. Özellikle Tablo 4’te görüldüğü gibi YURTKUR’un bütçesi için önümüzdeki üç yıl içinde reel daralma kabul edilemez. YURTKUR’un bütçesi düşürülmeden önce bile öğrenci başına aylık burs miktarı 2008 için 160 TL, 2009 için 180 TL’dir. Bu miktardaki bir burs yetersizdir. Özellikle kriz ortamında burs oranlarındaki artış yeterli değildir. Ayrıca, yurtlara yapılan başvurularla kabul oranları arasındaki uçurum devam etmektedir.

GENÇLERİN GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK HARCAMALARIN GSYH İÇİNDEKİ PAYI 2009 YILINDA % 0.3 CİVARINDADIR VE AZALTILMASI PLANLANMAKTADIR. BU AZALMANIN KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNU VE MUTLAKA ARTIRILMASI GEREKTİĞİNİ SAVUNUYORUZ.

Gençlere ayrılan bütçeden eğitim dışında olan gençlere yapılan harcamaların başında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü gelmektedir. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün 2008 yılı için, İl Başkanlıkları hariç toplam ödeneği 246,864,646 TL'dir. Bu harcama içinden sporla ilgili dairelerin payı ise % 91'dir. Eğitim dışındaki gençliğin topluma katılımı ve gelişiminin esas olarak spor üzerinden kurgulanmasını doğru bulmuyoruz. Gençlerin özerk ve eşit bireyler olarak yaşayabilmeleri, genç olarak toplumsal hayata katılabilmeleri için desteklenmeye ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçlar kesinlikle sporla sınırlı değildir.

BÜTÇEDE EĞİTİMDE OLMAYAN GENÇLERE YÖNELİK HARCAMANIN (SPOR DAHİL) GSYH İÇİNDEKİ PAYI % 0.05'E DÜŞMEKTEDİR. BÜTÇEDE GENÇLİK YOKTUR, EĞİTİMDE OLMAYAN GENÇLİK HİÇ YOKTUR.

Türkiye'de 15-24 yaşları arasında 13,899,621 genç yaşıyor. Gençlerin genel nüfusa oranı % 20'dir. Bu gençlerin yaklaşık % 30'u eğitim almakta, % 30'u çalışmakta, % 40'ı eğitim almamakta ve çalışmamaktadır.

GENÇLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ HARCAMALARININ ÜZERİNE ORTA VE YÜKSEK ÖĞRETİM HARCAMALARINI EKLEYEREK ELDE ETTİĞİMİZ HARCAMALARIN TÜMÜNÜN GSYH İÇİNDEKİ PAYI % 2 İLE SINIRLIDIR.

Tüm genç nüfusun % 30'unu oluşturan "eğitim alan gençler", 2007-2009 yıllarında gençliğin güçlendirilmesine yönelik yapılan harcamaların yaklaşık % 75'ini almaktadır. Oysa "eğitim dışındaki gençler" genç nüfusun % 70'ini oluşturmalarına rağmen, gençlerin güçlendirilmesine yönelik yapılan harcamaların içinden aldıkları pay % 25 ile sınırlı kalmaktadır. Her ne kadar harcamalar açısından ayrıştırılma yapılamamasına

rağmen, genç kadınların eğitime ve toplumsal hayata katılımı için özel kaynak ayrılmasına önem verilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Yüksek Öğretim kurumlarının harcamaları (üniversitelerin aldığı harçlar ve diğer özgelirleri dahil, 8,985,913,000 TL) gençlerin güçlendirilmesine yönelik harcamalarla birarada düşünüldüğünde bile 2009 yılında bu oran % 1.2 civarında kalmaktadır. Ortaöğretim de eklendiğinde (7,368,855,000 TL) bu oran ancak % 2'ye ulaşabilmektedir.

ENGELLİLERE YÖNELİK KAMU HARCAMALARI

Engellilere yönelik harcamaları izleyebilmek için engellilere yönelik, sosyal yardım ve hizmetler, iş bulmaya destek, özel eğitim ve spor harcamalarını dikkate aldık. Engellilere yönelik bu harcamalar toplandığında 2006 yılında 629,363,325 TL olan toplam harcamanın 2007 yılında 1,050,946,263 TL'ye 2008 yılında ise 2,211,213,705 TL'ye çıktığı görülmektedir. Bu artış ile 2008 yılında engellilere yönelik harcamaların GSYH içindeki payı % 0.22'ye yükselmiştir (Tablo 5).

KAMU HARCAMALARINDAKİ ENGELLİLERE YÖNELİK ARTIŞI VE ENGELLİLERE YÖNELİK KAMU POLİTİKALARINDAKİ İLERLEMELERİ OLUMLU KARŞILIYORUZ.

Özürölüler Yasası'nın çıkması, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin imzalanması ve engelli istihdamına yönelik kamuda kadro artışı gibi gelişmeler engelliler alanında önemli ilerlemelerdir. Ancak engellilerin Türkiye'de eşit birer vatandaş olarak iktisadi, sosyal ve siyasi hayata katılımlarının sağlanabilmesi için yapılması gerekenlerin hâlâ çok fazla olduğuna inanıyoruz.

Engellilere yönelik olarak görülen en büyük artış SHÇEK'in Özürölü Bakım Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'nın sosyal yardım kalemine giren harcamalarından kaynaklanmaktadır. Evde bakılan ve geliri kanunla belirtilen miktarın altında kalan engellilere asgari ücret tutarında cari transfer yapılmaktadır. Bu şekilde SHÇEK 2009 yılı sonunda yaklaşık 200 bin civarında engelliye ulaşmaktadır. Evde bakım aylığı, daha önce engelli bakım alanında kapsamlı bir destek sunmaktan uzak olan devlet bu alanda varlığını hissettirmeye başlamaktadır. Ancak bakım görevinin aileye, dolayısıyla kadına yüklenmesinin kadınların toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünü pekiştireceğini düşünüyoruz. Evde bakım aylığındaki gelişmelere paralel olarak, kurum bakımı hizmetlerinin de yaygınlaştırılmasına yönelik adımlar atılması gerektiğine inanıyoruz. Özellikle ağır engellilere yönelik kurum bakımı hizmetlerine ayrılan harcamaların arttırılması gerektiğini savunuyoruz.

SGK'nın 2022 özürölü aylığı, yoksul engelli yurttaşlara sağlanan bir gelir desteği programıdır. Tüm dünyada gerek yoksullar arasında engelli olma riski yüksektir. Gerekse engelli olma durumu, engellilerin iktisadi, sosyal ve siyasi yaşamdan tecridi ve engelliliğin getirdiği ekstra harcamalar nedeniyle bireylerin yoksul olma riskini arttırmaktadır. Bu nedenle 2022 özürölü aylığında yapılan artışları olumlu, fakat yetersiz buluyoruz.

2022 özürölü aylıklarının engelli vatandaşlarımızın güvenceli bir işte istihdam edilmeleri durumunda kesilmesinin, engelli bireyleri istihdamdan uzaklaştırdığını düşünüyoruz. Özürölü aylığının engellilikten kaynaklı ek harcamaları karşılama amacıyla verilen ve istihdamdan bağımsız olarak uygulanması gereken bir politika olduğuna inanıyoruz.

**ENGELLİLERİN YOKSULLUKTAN
KURTARILMASI AMACIYLA,
2022 ÖZÜRLÜ AYLIĞININ MİKTARININ
ASGARİ ÜCRET DÜZEYİNE
YÜKSELTİLMESİNİ TALEP EDİYORUZ.**

İŞKUR'un engellilere yönelik yaptığı eğitim ve iş edindirme harcamalarında bir artış görülmektedir. Kurumların daha çok engelli istihdam edebilmeleri için işyerlerinin engellilere göre yeniden tasarlanması ve işyerlerine engellilerin ihtiyaç duydukları destek teknolojilerinin alınmasına yönelik bir harcamanın öngörölmemesi en büyük eksikliklerden biridir. Engelli kotasını doldurmayan özel ve kamu sektöründeki kurumlara İŞKUR tarafından kesilen cezalardan oluşan Ceza Fonu'nun bu anlamda kullanıma açılmasını önemli görüyoruz.

2008 yılında MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü engelli çocukların özel eğitim merkezlerinden, devlet finansmanı ile yararlanmaları çalışmaları ve bu bağlamda kamu harcamalarındaki bu artış olumlu olarak değerlendirilebilir. Ancak özel eğitim merkezlerinde engelli çocuklar için kaliteli bir hizmet sunumuna dönüşebilmesi amacıyla, özel eğitim merkezlerine yönelik nitelikli personel ile çalışan bir kurumsal denetim sistemi oluşturulmasına yönelik bir harcama kaleminin açılması önemli görünüyor.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından engellilere kısıtlı bir sağlık malzemeleri desteği verilmektedir. Sağlık malzemelerine erişimlerindeki zorluklarla başedebilmeleri amacıyla, engellilerin GSS yasasında öngörüldüğü gibi herhangi bir kritere bakılmaksızın doğrudan sosyal güvence kapsamına alınması ve Sosyal Güvenlik Kurumu'nun engellinin tüm sağlık ihtiyaçlarını kaliteli ve ücretsiz olarak sağlamasının gerektiğini düşünüyoruz.

GEREK İŞYERLERİNDE VE GEREK OKULLARDA ENGELLİLERİN ÇALIŞMA VE EĞİTİMLERİ İÇİN GEREKLİ OLAN DESTEK TEKNOLOJİLERİ VE BİNA TASARIMLARI İÇİN BÜTÇEYE ÖDENEK EKLENMESİ GEREKTİĞİNİ SAVUNUYORUZ.

Sağlık raporlarında yüzde 40'ın altında özürlü oranı belirtilen yurttaşların engellilere yönelik sağlanan tüm kamu hizmetlerinin dışında kalıyor olmalarının engelliler arasında eşitsizlik yarattığına inanıyor ve hizmetlerin bu kesimi de kapsayacak biçimde bütçeye ek ödenek konulmasını öneriyoruz.

ASKERİ ALANDAKİ HARCAMALAR

Türkiye'de askeri harcamaların şeffaf ve izlenebilir olması, STK'ların ve hatta parlamentonun denetimi-ne yeterince açık olması talebi, demokratik bir taleptir.

TÜRKİYE'DE ASKERİ HARCAMALAR ŞEFFAF DEĞİLDİR.

Askeri harcamaları hesaplamak için izlemek gereken çok sayıda kamu idaresi ve fonu vardır (Tablo 6). Türkiye'de KİT'lerin ya da kamu iştiraklerinin olduğu bir savunma sanayinin varlığı söz konusudur. Askeri harcamalarla iç güvenlik için yapılan harcamalar bir-

çok kez iç içe girmiştir. Yine de askeri harcamaların izlenmesinde ortaya çıkan en önemli zorluk verilerdeki şeffaflık eksikliğidir.

En önemli eksiklik Türk Silahlı Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı'nın harcamalarıdır. Her ne kadar bütçeden Vakıf'a bir kaynak transferi yapılsa da, Vakıf'ın iştirakleri dışındaki silah üretimine yönelik "proje giderleri" bulunmaktadır. Vakıf Genel Müdürü 2009 yılında yaptığı basın açıklamasında "Son 5 yılda TSK projelerine yaklaşık 100 milyon YTL aktarıldı" (<http://trmilitary.com>) ifadesini kullanmıştır. Askeri harcamaların izlenebilmesi amacıyla Vakfın harcamalarının şeffaf olması gerekmektedir. Kamu idarelerinin harcamalarının gittikçe şeffaf olduğu günümüzde, Vakfın harcamaları 2000 yılından beri açıklanmamaktadır.

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİ GÜÇLENDİRME VAKFI'NIN HARCAMALARI, ÖRTÜLÜ ÖDENEKTEN KARŞILANAN ASKERİ HARCAMALARIN DÜZEYİ VE ÜCRETLİ VE GÖNÜLLÜ KÖY KORUCULARINA YÖNELİK SİLAH ALIM HARCAMALARI BİLİNMEMEKTEDİR.

Ayrıca, örtülü ödeneği olan kurumlar bilinmemektedir.

Bir tek başbakanlığın örtülü ödenek harcaması faaliyet raporunda açık olarak görülebilmektedir. Bu har-

camanın askeri harcamalara yönlendirilen kısmı ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.

Köy korucuları maaşları düzenli olarak yıllık bir artış göstermektedir. Bu artışın ne kadarının personel artışıyla ilgili olduğu belli olmadığı gibi, köy korucularının kamuya getirdiği yük, maaşlar dışında ödenen sosyal güvenlik primleri ve köy korucuları tarafından kullanılan silahlara yönelik harcamalar bilinmediği için tam olarak hesaplanamamaktadır. Ancak köy korucularının maaşlarının karşılandığı İçişleri Bakanlığı bütçesinin toplam personel harcaması, 2008 yılı için, 942,341,000 TL iken köy korucularının maaşları 331,246,000TL'dir. Bu harcama dikkat çekicidir.

Türkiye'de jandarmanın sivilleşmesi projesi gündemde olmakla birlikte 2012 yılına kadar izleyebildiğimiz öngörüler içersinde Jandarma Genel Komutanlığı'nın bütçesinde bu projeyi yansıtan bir değişiklik görülmemektedir.

**TÜRKİYE'NİN ASKERİ
HARCAMALARININ GSYH'YA ORANI
2009 KRİZİNDEN ÖNCE % 2.0
CİVARINDA İKEN, 2009 YILINDAN
SONRA % 2.3 CİVARINA FIRLAMIŞTIR.
BU ORANIN YENİDEN NATO-AVRUPA
ASKERİ HARCAMALAR ORTALAMASI
OLAN % 1.8'LE SINIRLI TUTULMASI
ÖNEMLİDİR.**

Bilinmeyen verilerin dışında, askeri harcamalar içinde profesyonel olmayan, zorunlu hizmet gereği askerlik görevi yapan vatandaşlar için yapılan harcamanın ayrı olarak görülememesi dikkat çekicidir. Askeri harcamalarla ilgili kararlar üzerinde sivil ve parlamenter denetim eksiktir.

Verilerine ulaşılabilen idarelerin askeri harcamalarının toplamı 2008 yılında 19.1 milyar TL, 2009 yılında 21.7 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında 23.4 milyar TL olarak kanunlaşmıştır (Tablo 6). 2009 yılından önce askeri harcamaların GSYH'ya oranı % 2.0 civarına düşürülmüş iken, 2009 yılındaki GSYH'daki daralmayla birlikte, 2009-2012 yılları için askeri harcamaların GSYH'ya oranı ortalama % 2.2 civarına çıkması öngörülmektedir. NATO verilerine göre, NATO içinde yer alan Avrupa ülkelerinin ortalaması % 1.8 civarındadır.

TÜİK verilerine göre eğitim alması gereken 6-29 yaş grubunun toplam nüfusa oranının % 48 olduğu bir ülkede, 17 yıl eğitimden çok askeri harcama yapılmış olmasını (Tablo 7) bugün ülkenin niteliksiz işgücü deposu olmasının, işgücü verimliliğin düşük olmasının, ve genç işsizliğinin yetişkin işsizliğinden iki kat fazla olmasının bir açıklaması olduğunu görmek çok zor değil.

Ülkenin silaha mı yoksa sosyal hizmetlere, sağlık hizmetlerine, adalet hizmetlerine, eğitim hizmetlerine mi ihtiyacı olduğu sorusuna bizlerin cevabı çok nettir: Vergilerimizin insan öldürmeye yarayan silahlara değil insanların insanca yaşamasına katkıda bulunan hizmetlere harcanmasını istiyoruz.

**ASKERİ HARCAMALARLA İLGİLİ
KARARLAR ÜZERİNDE
SİVİL VE PARLAMENTER DENETİM
EKSİKTİR VE ARTIRILMALIDIR.**

**1990'LI YILLARI İNCELEDİĞİMİZDE
ASKERİ HARCAMALARIN GSYH'YA
ORANININ % 5'E KADAR TIRMANDIĞINI
GÖRÜYORUZ. TÜRKİYE'DE 1988
YILINDAN 2004 YILINA KADAR
ASKERİ HARCAMALAR EĞİTİM
HARCAMALARININ
ÜZERİNDE OLMUŞTUR.**

İzlemeyi Yapan ve Metni Yazan Kuruluşlar (alfabetik)

Altı Nokta Körler Vakfı
Başak Kültür ve Sanat Vakfı
Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları (ÇOÇA)
Bilgi STK
Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Formu
Çevre Hukuku Derneği
Gençlik Çalışmaları Birimi
Gençlik İstihdam Derneği
Gündem Çocuk Derneği
Habitat İçin Gençlik Derneği
Hasta ve Hasta Yakını Hakları Derneği
Helsinki Yurttaşlar Derneği
İris Eşitlik Gözlem Grubu
Kadınlarla Dayanışma Vakfı
Kaos Gey Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Nilüfer Kent Konseyi
Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği
Ruh Sağlığında İnsan Hakları Girişimi Derneği
Sağlık Hakkı Hareketi Derneği
Sağlık Memurları Derneği
Sanat ve Sosyal Gelişim İçin Gençlik Girişimi Derneği
Sosyal Haklar Derneği
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği İstanbul Şubesi
Sosyal Kalkınma ve Cinsiyet Eşitliği Politikaları Merkezi Derneği
Toplum Gönüllüleri Vakfı
Toplum Sağlığı Araştırma ve Geliştirme Merkezi Derneği
Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı Ankara Şubesi
Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi

İmzalayan Diğer Kuruluşlar (alfabetik)

Adalet Sistemi Uzmanları Derneği
Adli Tıp Uzmanları Derneği
AEGEE Ankara
Amargi Kadın Kooperatifi
Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği
Barışağı Girişimi
Başka Derneği
Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği
Çocuklar Aynı Çatının Altında Derneği (ÇAÇA)
Doğa Derneği
Genç Yönetişim Derneği
Hangar Sanat Derneği
Kadın Dayanışma Vakfı
Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi Platformu
Kolaylaştırıcı Dernek
Mardin Gençlik ve Kültür Derneği
Özürlüler Vakfı
Pozitif Yaşam Derneği
Sağlık Hizmetleri Sınıfı Çalışanları Derneği
Sağlık Teknisyen ve Teknikerleri Derneği
Sağlık ve Sosyal Politika Araştırma ve Eğitim Merkezi Derneği
Silopi Engellileri Yaşatma ve Yardımlaşma Derneği
Sivil Diyalog Derneği
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Akdeniz Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Ankara Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Bursa Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Denizli Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Edirne Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği İzmir Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Kocaeli Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Konya Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Mersin Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Samsun Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Şanlıurfa Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Trabzon Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Van Şubesi
Sosyoloji Mezunları Derneği
Tarlabaşı Toplumunu Destekleme Derneği
Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV)
Tüm Renkler Eski Avrupa Gönüllü Hizmeti Gönüllülerinin Gençlik Derneği
Türkiye Avrupa Vakfı
Türkiye Üniversiteleri Öğrenci Yaklaşımı Derneği
Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği
Yön Derneği
Yüksek Öğretimde Rehberliği Tanıtma ve Rehber Yetiştirme Vakfı (YÖRET)

Tablo 1: 2006-2012, Sosyal Koruma Harcamalarını İzleme Tablosu, Bin TL.

	2006 GERÇEKLEŞEN	2007 GERÇEKLEŞEN	2008 GERÇEKLEŞEN	2009 GERÇEKLEŞEN	2010 KANUNLAŞAN	2011 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ	2012 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ
A: MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNDEN "SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM" HİZMETLERİNE YÖNELİK HARCAMA YAPAN İDARELER							
HAZINE MÜSTEŞARLIĞI	658,061	807,545	1,022,169	1,018,575	1,106,793	1,234,281	1,386,634
ÖZÜRLÜLER İDARESİ BAŞKANLIĞI	2,456	3,321	2,875	3,354	4,025	4,166	4,325
SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1,843	2,499	2,612	4,237	10,475	14,679	15,395
SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	426,912	603,200	1,056,174	1,783,640	2,345,696	2,761,163	3,094,328
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	11,033	10,442	11,096	12,124	15,038	15,775	16,422
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	4,327	5,245	4,341	4,068	11,340	11,789	11,872
MALİYE BAKANLIĞI	11,902,882	7,267,901	9,315,255	19,950,446	22,023,320	24,036,841	26,320,493
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI	225,667	215,825	253,354	244,544	276,341	291,457	310,979
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI	45,911	88,332	26,244	29,438	10,000	10,000	10,000
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	0	25,823,450	25,849,685	32,907,173	35,877,000	38,149,400	40,316,050
Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı (transfer)	12,856,272	0	0	0	0	0	0
GENEL BÜTÇELİ KURUMLARIN "SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM" HİZMETLERİNE YÖNELİK ÖDENEKLERİ	26,135,364	34,827,760	37,543,805	55,957,599	61,680,028	66,529,551	71,486,498
FAKİRLERE KÖMÜR YARDIMLARI	250,000	265,000	332,000	252,200	462,400	509,250	535,833
GENEL BÜTÇELİ KURUMLARIN " SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM" HİZMETLERİNE YÖNELİK ÖDENEKLERİ (fakirlere kömür yardımı dahil)	26,385,364	35,092,760	37,875,805	56,209,799	62,142,428	67,038,801	72,022,330
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	75,141	120,784	119,885	108,610	118,154	123,187	128,753
GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	2,510	0	0	0	0	0	0
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLARIN " SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM" HİZMETLERİNE YÖNELİK ÖDENEKLERİ	77,651	120,784	119,885	108,610	118,154	123,187	128,753
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNDEN "SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM" HİZMETLERİNE YÖNELİK ÖDENEK TOPLAMI	26,463,015	35,213,544	37,995,690	56,318,409	62,260,582	67,161,988	72,151,083
1: MERKEZİ YÖNETİM SOSYAL KORUMAYA YÖNELİK ÖDENEK TOPLAMI							
(SGK'ya ve İşsizlik Sigortası Fonu'na yapılan transferler hariç, Kömür yardımları dahil)	1,045,800	1,314,648	1,808,581	2,442,215	3,253,469	3,741,466	4,127,906
B: MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNDEN SAĞLIK HİZMETLERİNE YÖNELİK HARCAMA YAPAN İDARELER							
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	271	327	383	602	743	784	823
BAŞBAKANLIK	461	520	547	634	730	779	832
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BAŞKANLIĞI	156	184	18	11	11	11	12
DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	249	245	262	305	392	405	422
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	2,007	2,166	2,554	2,793	3,187	3,400	3,619
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	1,578	1,665	1,748	1,887	1,210	1,265	1,319
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI	76,884	117,430	78,253	49,174	598	612	630
SAĞLIK BAKANLIĞI	8,475,066	10,358,358	11,962,380	14,560,289	13,908,737	15,196,953	16,152,458
Yeşil Kart Harcamaları (Sağlık Bakanlığı Harcamaları içinde yer almaktadır)	2,909,800	3,913,000	4,031,000	5,510,000	4,603,000	4,729,000	4,978,000
DENİZCİLİK MÜSTEŞARLIĞI	102	108	120	90	116	130	144
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1,166	1,641	1,100	1,116	1,377	1,445	1,516
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI	10,124	11,130	55,111	87,935	88,014	88,847	93,899
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI	13	37	36	31	67	69	73
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	56	89	78	94	65	123	133
DEVLET METEOROLOJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	175	163	207	198	249	263	310
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	284	232	226	261	289	329	330
GENEL BÜTÇELİ KURUMLAR	8,568,592	10,494,295	12,103,023	14,705,420	14,005,784	15,295,416	16,256,520
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	277	288	289	310	375	403	432
GENÇLİK VE SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	837	952	1,032	1,369	1,550	1,650	1,720
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	9	125	178	100	1,345	1,481	1,563
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	7,503	29,740	4,240	24,133	40,146	46,906	53,722
HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	89,466	33,193	54,648	112,555	99,199	90,400	101,620
TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU	111	82	57	48	179	187	199
SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI	1	0	0	0	1	1	1
Türk Standartları Enstitüsü	4	0	0	0	0	0	0
GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	202	0	0	0	0	0	0
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	606,660	717,702	788,533	836,848	811,682	883,304	879,459
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR	705,070	782,082	848,977	975,363	954,476	1,024,331	1,038,716
2: MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNDEN KURUMLARIN SAĞLIK HİZMETLERİNE YÖNELİK ÖDENEK TOPLAMI	9,273,662	11,276,377	12,952,000	15,680,783	14,960,260	16,319,747	17,295,236
C: SOSYAL GÜVENLİK KURUMU GİDERLERİ (SSK, Emekli Sandığı, Bağkur)							
DİĞER GİDERLER	6,405,000	6,805,000	5,512,000	5,935,000	6,179,000	6,528,000	6,954,000
2022 Sayılı Kanun Ödemeleri	1,380,268	1,661,479	1,690,026	2,242,856	2,291,551	2,471,252	2,723,777
SİGORTA ÖDEMELERİ	44,786,000	52,736,000	59,647,000	68,229,000	76,203,000	83,980,000	92,323,000
SAĞLIK GİDERLERİ	17,676,000	20,045,000	25,044,000	28,990,000	32,842,000	34,256,000	36,202,000
KAMU PERSONELİ SAĞLIK GİDERLERİ (2010'dan itibaren SGK harcamaları içinde)	2,440,000	2,711,000	2,732,000	2,730,976	198,000	208,415	219,798
3: SGK SOSYAL KORUMA GİDERLERİ	71,307,000	82,297,000	93,295,000	105,884,976	115,422,000	124,972,415	135,698,798
D: İŞSİZLİK FONU GİDERLERİ							
İŞSİZLİK FONU GİDERLERİ (Fondan GAP için yapılan transferler hariç)	376,000	404,000	640,000	2,248,000	1,613,000	1,184,036	1,377,417
4: İŞSİZLİK FONU SOSYAL KORUMA GİDERLERİ	376,000	404,000	640,000	2,248,000	1,613,000	1,184,036	1,377,417
E: SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMAYI TEŞVİK FONU GİDERLERİ							
SOSYAL YARDIMLAŞMA VE D.T. FONU GİDERLERİ	1,389,548	1,413,757	1,797,053	2,157,000	2,344,120	2,547,589	2,795,342
5: SYDTF SOSYAL KORUMA GİDERLERİ	1,389,548	1,413,757	1,797,053	2,157,000	2,344,120	2,547,589	2,795,342
TOPLAM SOSYAL KORUMA HARCAMALARI (MERKEZİ YÖNETİM, SGK, İŞSİZLİK FONU, SYDTF 1+2+3+4+5)	83,392,010	96,705,782	110,492,634	128,412,974	137,592,849	148,765,253	161,294,700
GSYH	758,390,785	853,636,000	950,098,000	947,000,000	1,029,000,000	1,118,000,000	1,227,000,000
TOPLAM SOSYAL KORUMA HARCAMALARI/ GSYH %	11.00	11.33	11.63	13.56	13.37	13.31	13.15

Tablo 2: Sosyal Güvenlik, Sosyal Yardım ve Sağlık Hizmetlerine Yönelik Harcamalar / GSYH %, Özet Tablo

	2006 % GERÇEKLEŞEN	2007 % GERÇEKLEŞEN	2008 % GERÇEKLEŞEN	2009 % GERÇEKLEŞEN	2010 % KANUNLAŞAN	2011 % BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ	2012 % BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ
SAĞLIK HARCAMALARI	3.875	3.987	4.325	5.005	4.665	4.542	4.378
SGK SAĞLIK HARCAMALARI (Kamu Personeli dahil)	2.652	2.666	2.961	3.350	3.211	3.083	2.968
SAĞLIK MERKEZİ YÖNETİM	1.223	1.321	1.363	1.656	1.454	1.460	1.410
YEŞİL KART HARCAMALARI	0.384	0.458	0.424	0.582	0.447	0.423	0.404
SİGORTA VE EMEKLİLİK ÖDEMELERİ	6.618	6.828	6.748	7.832	7.940	7.980	7.981
SOSYAL HİZMET VE SOSYAL YARDIM	0.503	0.514	0.557	0.722	0.767	0.784	0.786
TOPLAM	11.00	11.33	11.63	13.56	13.37	13.31	13.15

Tablo 3: 2008 Yılı, Çocuğa Yönelik Harcamaları (Eğitim Hariç) İzleme Tablosu, TL

0-18 yaş grubu	2008
Sosyal Hizmetler ve Sosyal Yardımlar	
SHÇEK Tarafından Doğrudan Çocuğun Korunmasına Yönelik Gerçekleştirilen Harcama	302,690,330
SHÇEK Tarafından Dolaylı Olarak Çocuğun Korunmasına Yönelik Gerçekleştirilen Harcama	119,599,541
SYDTF Tarafından Doğrudan Çocuğun Korunmasına Yönelik Gerçekleştirilen Harcama	921,525,108
SYDTF Tarafından Dolaylı Olarak Çocuğun Korunmasına Yönelik Gerçekleştirilen Harcama	723,022,436
SODES Tarafından Doğrudan Çocuğun Korunmasına Yönelik Gerçekleştirilen Harcama	2,565,710
ÇSGB, ÇGM, Çalışan Çocuklar Bölümü Tarafından Doğrudan Çocuğun Korunmasına Yönelik Gerçekleştirilen Harcamalar (2008)	0
Toplam Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Harcamaları	2,069,403,125
Sağlık Hizmetleri	
Sağlık Bakanlığı, Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü'nün (AÇAP) Ödeneği	102,361,000
SGK, 0-18 Yaş Grubuna Yönelik Tedavi ve İlaç Harcamaları (ailesi kamuda çalışan 0-18 hariç)	2,584,633,272
<i>Sağlık Bakanlığı, Çocuğa Yönelik Yeşil Kart Harcamaları Tahmini</i>	<i>1,887,131,207</i>
<i>Sağlık Bakanlığı, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuğa Yönelik Harcamaların Tahmini</i>	<i>1,367,887,000</i>
<i>Sağlık Bakanlığı, Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuğa Yönelik Harcamaların Tahmini</i>	<i>1,779,146,500</i>
<i>Kamu Personeli Tedavi ve İlaç Harcamaları, Çocuğa Yönelik Harcamaların Tahmini</i>	<i>227,106,800</i>
Toplam Sağlık Harcamaları	7,948,265,779
Adalet Hizmetleri	
Adalet Bakanlığı, Çocuk Cezaevi ve Eğitim Evi Harcamaları	29,624,013
<i>Adalet Bakanlığı Tarafından Çocuk Mahkemelerine Yönelik Gerçekleştirilen Harcamaların Tahmini</i>	<i>21,375,374</i>
<i>Emniyet Genel Müdürlüğü, Çocuk Polisi ve Jandarma Çocuk Merkezleri Kapsamında Gerçekleştirilen Personel Harcamalarının Tahmini</i>	<i>142,416,000</i>
Toplam Adalet Harcamaları	193,415,387
TOPLAM ÇOCUĞA YÖNELİK HARCAMA	10,211,084,291
GSYH	950,098,000,000
TOPLAM ÇOCUĞA YÖNELİK HARCAMA/ GSYH %	1.075
<i>İtalikler tahmindir.</i>	

Tablo 4: 2006-2012 Gençlerin Güçlendirilmesine Yönelik Toplam Harcamaları İzleme Tablosu, TL

	2006 GERÇEKLEŞEN	2007 GERÇEKLEŞEN	2008 GERÇEKLEŞEN	2009 GERÇEKLEŞEN	2010 KANUNLAŞAN	2011 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ	2012 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ
Gençlik Spor Genel Müdürlüğü Harcamaları	298,464,000	389,024,000	470,447,000	635,656,000	480,840,000	467,767,000	446,312,000
Merkezi Yönetim Bütçesinden YURTİKUR'a Transfer	..	1,425,083,800	1,581,641,200	1,870,376,000	1,796,851,000	2,013,452,000	2,204,607,000
AB Eğitim ve Gençlik Programlarına Türkiye'nin toplam bütçe katkısı	..	41,230,000	48,909,800	61,622,000	66,796,400	72,248,000	77,704,000
TÜBİTAK, Gençliğe Burs ve Destek	17,320,000	41,300,000	53,140,000	60,000,000	70,000,000	80,000,000	90,000,000
SODES, Gençliğin Güçlendirilmesine Yönelik Harcamalar	0	0	12,620,720	13,000,000	13,000,000	13,000,000	13,000,000
İŞKUR, Gençliğe Yönelik Harcamalar (tahmin)	0	0	20,596,747	228,995,506	400,000,000	400,000,000	400,000,000
YÖK, Üniversitelerde görevli araştırma görevilerine yönelik burslar	0	0	0	3,620,000	14,480,000	15,000,000	15,000,000
MEB 1416 İle Yurt Dışı Öğrenim Bursları	7,781,552	15,262,930	22,744,632	61,647,000	64,680,000	64,680,000	64,680,000
MEB Ortaöğretim Yurt ve Burslar Daire Başkanlığı	..	..	177,198,779	208,173,726	230,000,000	260,000,000	290,000,000
GENÇLERİN GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK TOPLAM HARCAMA	..	1,911,900,730	2,387,298,878	3,143,090,232	3,136,647,400	3,386,147,000	3,601,303,000
GSYH	758,390,785,000	853,636,000,000	950,098,000,000	947,000,000,000	1,029,000,000,000	1,118,000,000,000	1,227,000,000,000
GENÇLERİN GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK TOPLAM HARCAMA / GSYH %		0.224	0.251	0.332	0.305	0.303	0.294
<i>İtalikler tahmindir.</i>							

Tablo 5: 2006-2008 Engellilere Yönelik Kamu Harcamaları İzleme Tablosu, TL.

	2006 GERÇEKLEŞEN	2007 GERÇEKLEŞEN	2008 GERÇEKLEŞEN
SGK PRİMSİZ ÖDEMELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Özürlü aylıkları)	537,471,498	816,663,949	978,346,048
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Özürlüler ayrıştırılmamış muhtaçlık aylığı)	..	1,076,937	1,207,904
SHÇEK (Evde Özürlü Bakım Aylığı ve Bakım ve Rehabilitasyon hizmetleri)	66,160,686	141,109,438	528,856,457
SYDGM 1 (Özürlü araç/gereç/tedavi giderleri)	1,994,745	1,673,976	1,754,075
SYDGM 2 (Özürlü öğrencileri eğitim kurumlarına taşıma bedeli)	16,563,641	21,075,018	29,276,586
ÖZÜRLÜLER İDARESİ	3,638,000	4,583,000	4,395,000
İŞKUR (özürlülere yönelik istihdam ve mesleki rehabilitasyon harcamaları)	3,534,755	4,563,945	7,974,185
MEB ÖZEL EĞİTİM REHBERLİK VE DANIŞMA HİZMETLERİ GM	..	..	244,588,450
MEB ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI GM (Özel eğitim giderleri)	..	..	362,005,000
GENÇLİK VE SPOR GM (Engelli Spor Federasyonlarına aktarılan miktar)	..	60,200,000	52,810,000
TOPLAM ENGELLİLERE YÖNELİK HARCAMA	629,363,325	1,050,946,263	2,211,213,705
GSYH	758,390,785,000	853,636,000,000	950,098,000,000
TOPLAM ENGELLİLERE YÖNELİK HARCAMA/ GSYH %	0.083	0.123	0.223

Tablo 6: 2006-2012, Askeri Harcamaları İzleme Tablosu, Bin TL.

A. MERKEZİ YÖNETİM İDARELERİ ASKERİ HARCAMALARI	2006 GERÇEKLEŞEN	2007 GERÇEKLEŞEN	2008 GERÇEKLEŞEN	2009 GERÇEKLEŞEN	2010 KANUNLAŞAN	2011 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ	2012 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	11,564,269	11,844,535	12,738,527	14,644,159	15,970,608	15,970,608	16,790,235
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	2,629,821	2,771,471	3,233,138	3,771,997	3,898,531	4,136,959	4,387,069
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	116,534	169,885	191,172	191,934	257,982	289,050	307,495
SAVUNMA SANAYİ MÜŞTƏŞARLIĞI	16,085	21,394	21,736	26,603	29,252	30,698	32,895
B. DİĞER MERKEZİ YÖNETİM İDARELERİ ASKERİ HARCAMALARI	2006 GERÇEKLEŞEN	2007 GERÇEKLEŞEN	2008 GERÇEKLEŞEN	2009 GERÇEKLEŞEN	2010 TAHMIN	2011 TAHMIN	2012 TAHMIN
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI, KÖY KORUCU MAAŞLARI (SGK primleri hariç)	312,276	369,024	331,246	372,392	390,000	400,000	400,000
BAŞBAKANLIK VD. İDARELER GİZLİ HİZMET GİDERLERİ (yaklaşık 3 / 4'ü Başbakanlık , diğer kurumlar bilmiyor)	292,939	354,149	399,196	464,955	500,000	550,000	600,000
Başbakanlık Örtülü Ödenek	227,000	266,000	290,982	..	..	..	..
1. MERKEZİ YÖNETİM TOPLAMI	14,931,924	15,530,458	16,915,015	19,472,040	21,046,373	21,377,315	22,517,694
B. SAVUNMA SANAYİ DESTEKLEME FONU GİDERLERİ	2006 GERÇEKLEŞEN	2007 GERÇEKLEŞEN	2008 GERÇEKLEŞEN	2009 GERÇEKLEŞEN	2010 KANUNLAŞAN	2011 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ	2012 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ
2. Savunma Sanayi Destekleme Fonu Giderleri	1,540,210	1,541,143	2,123,525	2,115,688	2,297,908	2,495,986	2,736,824
C. MKEK'YA BÜTÇEDEN TRANSFERLER	2006 GERÇEKLEŞEN	2007 GERÇEKLEŞEN	2008 GERÇEKLEŞEN	2009 GERÇEKLEŞEN	2010 KANUNLAŞAN	2011 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ	2012 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ
3. MKEK'ya Bütçeden Transferler	25,000	39,680	48,000	50,000	52,000	54,500	56,408
D. TÜBİTAK SAVUNMAYA YÖNELİK ARAŞTIRMA GELİŞTİRME HARCAMALARI	2006 TAHMIN	2007 TAHMIN	2008 ÖDENEK	2009 ÖDENEK	2010 ÖDENEK	2011 TAHMIN	2012 TAHMIN
4. TÜBİTAK	44,656	50,264	60,194	63,605	64,807	72,670	79,755
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
TOPLAM ASKERİ HARCAMALAR	16,541,790	17,161,545	19,146,734	21,701,333	23,461,088	24,000,471	25,390,681
GSYH	758,390,785	853,636,000	950,098,000	947,000,000	1,029,000,000	1,118,000,000	1,227,000,000
TOPLAM ASKERİ HARCAMALAR / GSYH %	2.181	2.010	2.015	2.292	2.280	2.147	2.069
<i>Bilgi için</i>							
<i>TSKGV gider tahmini (mertebe olarak karşılaştırma amacıyla yapılan tahmin)</i>	43,194	48,619	54,113	53,937	58,607	63,676	69,884
<i>İtaliye tahmindir</i>							

Tablo 7: Çeşitli Kamu Harcamalarının GSYH'ya Oranları

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Askeri Harcamalar (SİPRI) % GSYH (eski)	2.94	3.17	3.54	3.76	3.87	3.92	4.06	3.90	4.14	4.10	4.38	5.38	5.02
Eğitim Harcamaları (DPT) % GSYH (eski)	2.05	2.65	3.27	3.63	4.06	4.10	3.12	2.72	2.51	3.33	3.70	4.28	3.79
Faiz giderleri (MALİYE) % GSYH (eski)	3.85	3.63	3.55	3.82	3.69	5.88	7.71	7.42	10.14	7.90	11.83	13.85	16.39
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Askeri Harcamalar (SİPRI) % GSYH (yeni)	3.75	3.68	3.89	3.39	2.78	2.50	2.55	2.11	2.17				
Askeri Harcamalar (TABLO 6) GSYH (yeni)							2.18	2.01	2.02	2.29	2.28	2.15	2.07
Eğitim Harcamaları (DPT, MALİYE) % GSYH (yeni)	2.83	2.92	3.18	3.18	3.12	3.06	2.93	3.01	3.21	3.77	3.69	3.61	3.51
Sağlık Harcamaları (TABLO 2) % GSYH (yeni)	2.62	3.19	3.72	3.80	3.93	3.90	3.88	3.99	4.32	5.01	4.66	4.54	4.38
Yeşil Kart Harcamaları (TABLO 2) % GSYH (yeni)	0.12	0.16	0.19	0.20	0.19	0.28	0.38	0.46	0.43	0.58	0.45	0.42	0.41
Sigorta Ödemeleri ve Diğer Harcamalar (TABLO 2) % GSYH (yeni)	4.71	5.27	5.62	6.41	6.31	6.53	6.62	6.83	6.75	7.83	7.94	7.98	7.98
Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım (TABLO 2) % GSYH (yeni)	0.30	0.22	0.24	0.32	0.23	0.38	0.50	0.51	0.56	0.72	0.77	0.78	0.79
Faiz giderleri (MALİYE) % GSYH (yeni)	12.26	17.08	14.76	12.87	10.11	7.04	6.06	5.71	5.33	6.07	5.52	4.94	4.52

SOSYAL KORUMA HARCAMALARINI NASIL İZLEDİK?

Bu çalışmada sosyal koruma harcamalarının hesaplanmasında mümkün olduğu ölçüde Avrupa Birleştirilmiş Sosyal Koruma İstatistikleri Sistemi (ESSPROS) metodolojisine dayanılmıştır. **Tablo 1** ve **2** ile ilgili yöntem ve veri kaynakları için *Sosyal Koruma Harcamalarını İzleme Kılavuzu*'ndan yararlanılmıştır (<http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>). Veri kaynakları Maliye Bakanlığı BÜMKO, Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü, DPT ve Hazine'dir. Sosyal koruma harcamalarını hesaplamak için izlemek gereken özel ve genel bütçeli idarelerin harcamaları ve üç yıllık öngörülleri internet üzerinden bulunabilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu; İşsizlik Sigortası Fonu gelir ve giderlerinin üç yıllık öngörülleri yayınlanmamaktadır. Türkiye'nin Avrupa Birleştirilmiş Sosyal Koruma İstatistikleri Sistemi (ESSPROS) uyumlu EUROSTAT'ta yer alan 'resmi' sosyal koruma verisi bulunmamakta, Türkiye'deki ilgili kamu kurumları henüz bu veriyi üretmemektedirler.

SHÇEK'in Sosyal Yardım Hizmetleri ile Aile ve Toplum Hizmetleri Dairesi'nin, SYDTF çerçevesindeki tüm transferlerin, Sağlık Bakanlığı'nda Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün harcamalarının çocuğa yönelik bölümleri ayrıştırılmaktadır. Adalet Bakanlığı çocuk mahkemelerinin, Emniyet Genel Müdürlüğü çocuk bürolarının, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çalışan çocuklara yönelik proje ve programlarının yayınlanmış harcama verilerine ulaşılamamaktadır.

ÇOCUK HARCAMALARINI NASIL İZLEDİK?

Tablo 3'te yer alan çocukla ilgili harcamaları için yöntem ve veri kaynakları konusunda *Çocuğun Korunmasına Yönelik Harcamaları İzleme Kılavuzu*'ndan yararlanılmıştır (<http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>).

Çocuğa yönelik harcamaları izlemek için esas olarak kurumların faaliyet raporlarından ve Maliye Bakanlığı, BÜMKO sitesinde bulunan ödenek cetvellerinden yararlanılmıştır. SGK çocuğa yönelik ilaç ve tedavi harcamalarının, Adalet Bakanlığı çocuk ceza ve tevkif evlerinin verileri yazışılarak elde edilmiştir.

ENGELLİ HARCAMALARINI NASIL İZLEDİK?

Tablo 5'de yer alan engellilere yönelik harcamaları izlemek için SGK, İŞKUR, Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü, Maliye Bakanlığı BÜMKO'nun internet üzerinden yayınlanan verilerinden yararlanılmıştır.

Diğer kurumların harcamaları ise esas olarak faaliyet raporlarından alınmıştır. **Tablo 5**'te yer alan engellilerle ilgili harcamaların hesaplama yöntemi ve veri kaynakları *Engellilere Yönelik Harcamaları İzleme Kılavuzu*'nda yer almaktadır (<http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>).

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün muhtaç aylıkları içinden ne kadarının engellilere yönelik olduğu ayrıştırılamamaktadır.

GENÇLİK HARCAMALARINI NASIL İZLEDİK?

Tablo 4'te yer alan gençlik harcamalarını izlemek gereken özel bütçeli idarelerin harcamaları ve üç yıllık öngörülerini internet üzerinden bulunabilmektedir. Diğer kurumların harcamaları ise esas olarak faaliyet raporlarından alınmıştır. **Tablo 4**'te yer alan gençlik ile ilgili harcamaların hesaplama yöntemi ve veri kaynakları *Gençlerin Güçlendirilmesine Yönelik Harcamaları İzleme Kılavuzu*'nda yer almaktadır (<http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>).

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü İl Başkanlıklarının harcamalarının spora giden bölümü bilinmemektedir. Kültür Bakanlığı'nın gençlere yönelik harcamaları ayırtılamamaktadır. İŞKUR tarafından yapılan harcamaların yaş gruplarına göre dağılımı, YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın gençler yönelik burs harcamaları yayınlanmamaktadır.

ASKERİ HARCAMALARI NASIL İZLEDİK?

Savunma Sanayi Destekleme Fonu gelir ve giderlerinin üç yıllık öngörülerini yayınlanmamaktadır. Örtülü ödeneklerin harcamalarının ne kadarının askeri harcamalara yönelik olduğu ve gönüllü/ücretli köy korucularına yönelik silah harcamaları ayırtılamamaktadır. Ayrıca Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın harcamalarına ulaşamamıştır. Üniversitelerin ve diğer kurumların yürüttüğü askeri araştırma geliştirme harcamalarına ulaşamamaktadır.

Tablo 6'da askeri harcamaların hesaplanmasında mümkün olduğu ölçüde İsveç Stockholm Barış Enstitüsü'nün (SIPRI) metodolojisine dayanılmıştır. **Tablo 6** ve **7**'de yer alan verilerle ilgili yöntem ve veri kaynakları için *Askeri ve İç Güvenlik Harcamalarını İzleme Kılavuzu*'ndan (<http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>) yararlanılmıştır. Veri kaynakları Maliye Bakanlığı BÜMKO, Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü, DPT ve Hazine'dir. Askeri harcamaları izlemek gereken özel ve genel bütçeli idarelerin harcamaları ve üç yıllık öngörülerini internet üzerinden bulunabilmektedir.

Yukarıda saydığımız verilerin üretilmesi ve yayınlanmasını; ayrıca kamu harcamalarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilebilmesi ve bunun sivil toplum kuruluşları tarafından izlenebilmesi amacıyla toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe hazırlanmasını talep ediyoruz.

Bu proje imzası bulunan kurumlar tarafından finanse edilmiştir.

PROJE KOORDİNASYON VE İLETİŞİM

Nurhan Yentürk, Bilgi STK, yenturk@bilgi.edu.tr

Laden Yurttagüler, Bilgi STK, laden@bilgi.edu.tr

ÇALIŞMA GRUPLARI İLE İLETİŞİM

Sosyal Koruma, Nurhan Yentürk, Bilgi STK, yenturk@bilgi.edu.tr

Çocuk, Ayşe Beyazova, ÇOÇA, abeyazova@bilgi.edu.tr

Askeri, Avi Haligua, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, avi@amnesty.org.tr

Gençlik, Yörük Kurtaran, Gençlik Çalışmaları, yoruk@bilgi.edu.tr

Engelli, Volkan Yılmaz, Sosyal Politika Formu, volkan.yilmaz@boun.edu.tr